

HARMONIZOVANI STANDARDI PO NOVOJ MAŠINSKOJ DIRKTIVI 2006/42/EC

HARMONISED STANDARDS AND NEW MACHINERY DIRECTIVE 2006/42/EC *

dr Vladimir Zeljković¹⁾, dr Mirko Đapić²⁾

Rezime: Rad ukazuje na proces uvođenja Nove Mašinske Direktive 2006/42/EC. Pokazuju se razlike postojeće i nove mašinske direktive u više oblasti: područje primene; procedura usaglašavanja, bezbednosni zahtevi, odnosno opasnosti i rizici; klasifikacija mašina prema Annex-u IV, imenovanje Notifikovanih tela. Postoji administrativni/tehnički deo koji prati dopune/razlike unesene u novoj mašinskoj direktivi: stupanje na snagu nove mašinske direktive i prelazni period; harmonizovani standardi; status mašina usaglašanih po postojećoj mašinskoj direktivi, i druga pitanja. Posebno se ukazuje na prilagođenje Harmonizovanih Standarda novoj Mašinskoj Direktivi, što je direktno vezano za predviđenu proceduru usaglašavanja.

Ključne reči: Mašinska direktiva, Harmonizovani Standardi, Usaglašavanje proizvoda,

Summary: This paper point out to the proces of introduction the New Machine Directive 2006/42/EC. The differencies between the MD 98/37/EC and MD 2006/42/EC are showen in severel areas: scope; conformity assessment, safety requirements; categories of machinery; Notified Bodies. There are some administratif/technical issue folowing some suplement/changies interduce by new Machine Directive 2006/42/EC like: Entry into force and tranzition period; Harmonised Standards; Status of machines in operations. In this paper, the Harmonised Standards adaptation and direct corelation to the procedure for assessing the comformity of machinery of new Directive is emphasized.

Key words: Directives on Machinery, Harmonised Standards, Conformity assessment,

1. UVOD

Problem bezbednosti na radu je veoma značajan segment industrije i društva u celini. Statistika pokazuje da postoji određeni broj povreda, uključujući i katastrofalne događaja, posebno pri radu sa povišenim nivoom opasnosti i rizika, kao što su mašine za sečenje, određene ručne mašine za sečenje i obradu drveta, mašine za podzemni rad, prese, mašine za dizanje tereta i osoblja, mašine za proizvodnju pirotehničkih sredstava, i druge mašine [3,4,5,6,7,8].

U cilju smanjenja rizika, Evropska Zajednica je uvela tehničku zakonsku regulativu, preko Direktiva i Harmonizovanih standarda, obavezujući sve proizvođače i korisnike preduzimanj bezbednosnih mera zaštite ljudi od povreda pri radu. U oblasti mašina, do sada je na snazi bila Mašinska Direktiva 98/37/EC [2]. U skladu sa tehničkim promenama i u cilju određenih tehničkih preciziranja, sačinjena je nova direktiva za mašine.

Nova Mašinska Direktiva 2006/42/EC je objavljena 09. juna 2006. godine i stupila je na snagu 20 dana kasnije tj. 29 juna 2006. godine [1]. Obaveze svih zemalja članica EZ su da usklade svoja zakonodavstva sa novom MD 2006/42/EC u periodu do 29 decembra 2008. godine, a od 2009. godine počinje da važi samo nova MD. Ova Direktiva dopunjuje/zamenjuje postojeću Mašinsku Direktivu 98/37/EC [2]. Zamena postojeće i uvođenje nove MD 2006/42/EC nametnula je mnoga tehnička i administrativna pitanja, koja treba sagledati u ovom prelaznom periodu.

Ovaj rad daje kratku sliku promena u novoj MD 2006/42/EC, a posebno se šire izlaže adaptacija Harmonizovanih Standarda i njihova direktna veza sa procedurom usaglašavanja proizvoda – mašina prema novoj mašinskoj direktivi, kao i rezlike u odnosu na proces usaglašavanja mašina po postojećoj mašinskoj direktivi.

1) dr Vladimir Zeljković, Institut tehničkih nauka SANU, mail: vladazz@yahoo.com

2) dr Mirko Đapić, Mašinski fakultet Kraljevo, LOLA Institut Beograd, mail: mdjapic@yahoo.com

*) Rad predstavlja deo istraživanja u okviru projekta MD 1410 koji je delimično finansiran sredstvima Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije

2. UPOREĐENJE POSTOJEĆE I NOVE MAŠINSKE DIREKTIVE

Dve grupe aktivnosti proističu iz uvođenja nove MD 2006/42/EC i zamene postojeće Mašinske Direktive 98/37/EC, kao administrativni deo aktivnosti i tehnički deo aktivnosti.

Administrativne aktivnosti su uglavnom vezane za:

- vreme početka primene nove MD 2006/42/EC i prelazni period,
- legalni status mašina usklađenih po postojeće Mašinske Direktive 98/37/EC posle stupanja na snagu nove MD 2006/42/EC
- legalni okvir za nadgledanje tržišta predložen novom MD 2006/42/EC
- legalni okvir za nadležnosti i imenovanje notifikacionih tela predložen novom MD 2006/42/EC

Tehnički deo aktivnosti se odnosi na više segmenata:

- proširenje područja primene predložen novom MD 2006/42/EC u odnosu na postojeću Mašinsku Direktivu 98/37/EC
- proširenje/promene spiska mašina koje su navedene u Aneksu – IV mašinske Direktive
- razlike/dopune/promene bitnih bezbednosnih zahteva postojeće i nove MD
- razlike/dopune/promene u proceduri usaglašavanja proizvoda postojeće i nove MD
- usaglašavanje postojećih harmonizovanih standarda urađenih prema postojećoj Mašinskoj Direktivi 98/37/EC i adaptacija novih tehničkih i administrativnih zahteva uvedenih novom MD 2006/42/EC

Svakako da dopune/zamene učinjene u novoj MD 2006/42/EC u odnosu na postojeću Mašinsku Direktivu 98/37/EC nameću velik broj pitanja i praktičnih rešenja. Ova rešenja su veoma bitna za proizvođače mašina i korisnike ovih proizvoda da bi mogli da prilagode proizvode u tehničkom i u administrativnom pogledu i da nastave saradnju i izvoz naših proizvoda na tržište evropskih zemalja.

3. HARMONIZOVANI STANDARDI I PROCENA USAGLAŠENOSTI PREMA MD 2006/42/EC

Autori nove Mašinske Direktive MD 2006/42/EC su naznačili neophodnost promena i dopuna u sistemu Harmonizovanih Standarda sačinjenih prema postojećoj Mašinskoj Direktivi MD 98/37/EC. Ove dopune proističu iz razloga proširenja rizika vezano za mašine navedene u proširenoj delu područja primene. Sme toga,

određena preciziranja rizika, posebno u oblasti buke, vibracija, emisije štetnih materija, takođe zahtevaju usklađenje Harmonizovanih Standarda vezanih za Mašinsku Direktivu.

Međutim, poseban deo Standarda je vezan za proces usaglašavanja proizvoda sa suštinskim zahtevima Direktive. U daljem tekstu će se pokazati ova veza.

Ako proizvod potpada pod tehničko zakonodavstvo, odnosno obuhvaćen je direktivama Novog pristupa, procedure ocene usaglašenosti su definisane u Odluci Saveta Evropske unije o uvođenju Modula za ocenu usaglašenosti (Slika 1).

Svi proizvodi koji podpadaju pod zakonodavstvo Novog pristupa moraju u postupku ocenjivanja usaglašenosti da prođu neku od kombinacija modula. Mnogi od modula, ukupno ih ima osam, zahtevaju od proizvođača da u postupku ocenjivanja usaglašenosti uključi nezavisnu treću stranu, odnosno ovlašćena ili notifikovana tela. Angažovanje ovih tela se uglavnom zahteva u procedurama ocene usaglašenosti koje se odnose na visoko rizične proizvode sa stanovišta ugroženosti zdravlja i bezbednosti ljudi i okoline. Zbog toga je veoma važno da ova tela obavljaju svoju funkciju sa prethodno dokazanim visokim nivoom kompetencije, integriteta i profesionalizma

Više članova i Annex-a u novoj mašinskoj direktivi MD 2006/42/EC je posvećeno procesu usaglašavanja proizvoda/mašina i bezbednosnih komponenti. To se, pre svega odnosi na članove 12 i 7, kao i na Annex-e VIII, IX i X.

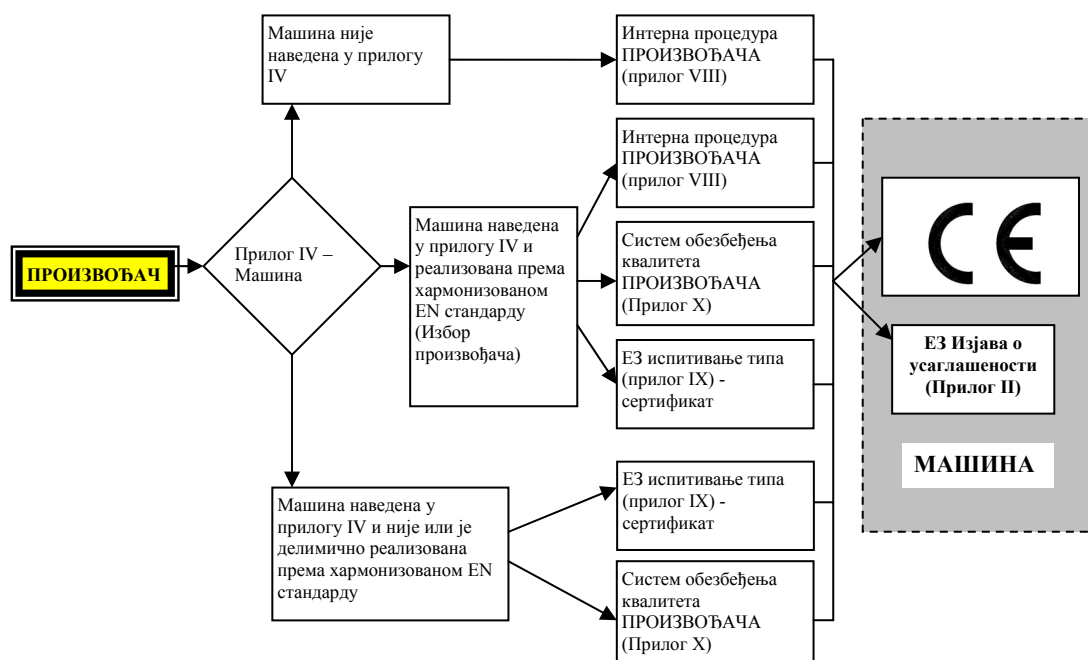
U suštini Član 12 u novoj mašinskoj direktivi MD 2006/42/EC direktno definiše proceduru usaglašavanja mašina i bezbednosnih komponenti. Predviđena su tri postupka, zavisno od nivoa opasnosti i rizika mašina, definisana paragrafima 2, 3 i 4 [Zeljковиć, Đapić]. Posebno je istaknut paragraf 3, koji daje vezu Harmonizovanih Standarda i procedure usaglašavanja:

- Paragraf 3 člana 12 nove MD 2006/42/EC se odnosi na mašine navedene u Annex-u IV, ali koje su potpuno izvedene (projektovane, proizvedene, verifikovane/kontrolisane) po odgovarajućem Harmobizovanom Standardu za taj tip mašina, odnosno za odgovarajući tip bezbednosnih komponenti. Paragraf 3 daje proizvođačima mašina i bezbednosnih komponenti tri mogućnosti:

- (a) Internu proceduru usaglašavanja proizvoda sa zahtevima Direktiva i Harmonizovanih Standarda sprovodi proizvođač mašina, Annex VIII;
- (b) Procedura koja uključuje EC-tip ispitivanja prema Annex-u IX, i internu proveru kod proizvođača mašina kao što je predviđeno u Annex-u VIII tačka 3;

(c) Procedura koja podrazumeva potpun sistem kvaliteta kao što je predviđeno

Annex-om X.

Slika 1. Proces usaglašavanja prema Mašinskoj Direktivi 2006/42/EC

Više članova i Annex-a u novoj mašinskoj direktivi MD 2006/42/EC je posvećeno procesu usaglašavanja proizvoda/mašina i bezbednosnih komponenti. To se, pre svega odnosi na članove 12 i 7, kao i na Annex-e VIII, IX i X.

U suštini Član 12 u novoj mašinskoj direktivi MD 2006/42/EC direktno definiše proceduru usaglašavanja mašina i bezbednosnih komponenti. Predviđena su tri postupka, zavisno od nivoa opasnosti i rizika mašina, definisana paragrafima 2, 3 i 4 [Zeljковиć, Đapić]. Posebno je istaknut paragraf 3, koji daje vezu Harmonizovanih Standarda i procedure usaglašavanja:

- Paragraf 3 člana 12 nove MD 2006/42/EC se odnosi na mašine navedene u Annex-u IV, ali koje su potpuno izvedene (projektovane, proizvedene, verifikovane/kontrolisane) po odgovarajućem Harmonizovanom Standardu za taj tip mašina, odnosno za odgovarajući tip bezbednosnih komponenti. Paragraf 3 daje proizvođačima mašina i bezbednosnih komponenti tri mogućnosti:

(a) Internu proceduru usaglašavanja proizvoda sa zahtevima Direktiva i Harmonizovanih Standarda sprovodi proizvođač mašina, Annex VIII;

(b) Procedura koja uključuje EC-tip ispitivanja prema Annex-u IX, i internu proveru kod proizvođača mašina kao što je predviđeno u Annex-u VIII tačka 3;

(c) Procedura koja podrazumeva potpun sistem kvaliteta kao što je predviđeno Annex-om X.

Očigledno da procedura usaglašavanja, za proizvode navedene u Annex-u IV a koji su urađeni u skladu sa Harmonizovanim Standardima, po novoj MD 2006/42/EC omogućuje samim proizvođačima mašina (izbor) kompletan interni postupak, bez konsultovanja/uključenja Notifikacionih Tela, tačka (a). Treba naglasiti da se procedura usaglašavanja po novoj MD 2006/42/EC se znatno razlikuje od procedure predviđene postojećom MD 98/37/EC koja je zahtevala obavezno uključenje Notifikacionih Tela kada se radi o mašinama navedenim u Annex-u IV.

- Paragraf 4 člana 12 nove MD 2006/42/EC se odnosi na mašine navedene u Annex-u IV, ali koje: nisu potpuno izvedene (projektovane, proizvedene, verifikovane/kontrolisane) po odgovarajućem Harmonizovanom Standardu za taj tip mašina, odnosno za odgovarajući tip bezbednosnih komponenti; ili su samo

delimično urađene prema odgovarajućim Harmonizovanim Standardima; ili ako Harmonizovani Standard ne pokriva sve relevantne bitne bezbednosne zahteve; ili ako ne postoji odgovarajući harmonizovani Standard. Paragraf 4 daje proizvođačima mašina i bezbednosnih komponenti dve mogućnosti:

- (a) Procedura koja uključuje EC-tip ispitivanja prema Annex-u IX, i internu proveru kod proizvođača mašina kao što je predviđeno u Annex-u VIII tačka 3;
- (b) Procedura koja podrazumeva potpun sistem kvaliteta kao što je predviđeno Annex-om X.

Kao što se vidi, nova mašinska direktiva MD 2006/42/EC je uvela (jednu) značajnu mogućnost za proizvođače mašina, a to je interna procedura usaglašavanja u slučaju da je mašina navedena u Annex-u IV i da je kompletno realizovana prema odgovarajućem Harmonizovanom Standardu.

Takođe treba istaći da izjava o usaglašenosti proizvoda mora biti sačinjena adekvatno proceduri usaglašavanja. Ako se u okviru procedure usaglašavanja kompletno koriste Harmonizovani Standardi, tada je neophodno navesti reference Standarda, kao što je zahtevano u članu 7 tačka 2, i u Annexu-u II tačka A.7 nove Mašinske Direktive MD 2006/42/EC.

4. ZAKLJUČAK

Nova mašinska direktiva MD 2006/42/EC je objavljena u službenom listu Evropske Zajednice. Ova Direktiva stupa na snagu 29 decembra 2009. godine, kada prestaje važnost postojećoj mašinskoj direktivi 98/37/EC. Sada je prelazni period kada treba učiniti neophodne pripreme za primenu nove mašinske direktive.

Ovaj rad navodi određene segmente, razlike i dopune nove mašinske direktive u odnosu na postojeću direktivu. Istaknuti su tehnički i administrativni aspekti uvođenja nove MD. Posebno je, u ovom radu, istaknut segment adaptacije i dopune sistema Harmonizovanih Standarda i veza ovih standarda sa procedurom usaglašavanja proizvoda predviđen u okviru nove MD 2006/42/EC.

Za naše ustanove (Institute, Fakultete, a i odgovarajuća Ministarstva) je veoma važno da se prati napredovanje tehničkog zakonodavstva Evropske Zajednice. Međutim, posebno je važno za naše proizvođače, kao i za korisnike mašina da se usklađuju sa promenama unesenim u novoj mašinskoj direktivi. Na ovaj način se stvaraju neophodni uslovi za plasman našim mašina na Zajedničko Evropsko tržište.

Literatura

- [1] Directive 98/37/EC of the European Parliament and of the Council of 22 June 1998 on the approximation of the laws of the Member States relating to machinery, *Official Journal L 207, 23/07/1998 P. 0001 – 0046*
- [2] Directive 2006/42/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on machinery, and amending Directive 95/16/EC *Official Journal of the European Union L 154/24/2006*
- [3] Donald Millar: INJURIES and AMPUTATIONS RESULTING FROM WORK WITH MECHANICAL POWER PRESSES, Current 49, DHHS (NIOSH) Publication No. 87-107, Mart 22, 1987. P 14.
- [4] OSHA CITES MIDDLETOWN, CONN., MANUFACTURER FOR ALLEGED REPEAT AND SERIOUS SAFETY VIOLATION; PROPOSES OVER \$48,000 IN PENALTIES, OSHA Regional News Release: BOS 98-228, December 1, 1998
- [5] V. Zeljković, M. Đapić, N. Rusić, R. Radiša, : Analiza rizika i bezbednosti mašina prema evropskim standardima, **Skup** 29. SAVETOVANJE PROIZVODNOG MAŠINSTVA JUGOLAVIJE, 19-20 Septembar 2002, Beograd, Pp 1-5, na CD.
- [6] V. Zeljković, : Zahtevi evropskih standarda za analizu rizika i bezbednosti mašina, Zbornik radova sa **savetovanja** 'SISTEMSKA ANALIZA ŠTETA U PRIVREDI, OSIGURANJE I PREVENTIVNO INŠENJERSTVO', Beograd 11-12.11.2002., Pp 231-235
- [7] V. Zeljković, S. Uzunović, I. Krivošić, : NAČINI USAGLAŠAVANJA RIZIKA I BEZBEDNOMAŠINA PREMA EVROPSKIM STANDARDIMA, **Skup** 29. JUPITER konferencija, Beograd 2003, pp 4.56-4.59.
- [8] Vladimir Zeljković, Mirko Đapić, : CE – Znak: Analiza rizika i bezbednost mašina, **Skup** MENADŽMENT TOTALNIM KVALITETOM, Vol 31., No. 2, Kragujevac, 2003. Pp 175-181.